

Margarita Sondej, Zbigniew Zachara, Zbigniew Marek, Władysław Kubik

Biuletyn katechetyczny

Collectanea Theologica 63/2, 143-152

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BIULETYN KATECHETYCZNY

Zawartość: I. ZADANIA KOŚCIOŁA WOBEC WSPÓŁCZESNEGO PLURALIZMU RELIGIJNEGO (Sprawozdanie z XXIII Sympozjum w Międzyzakonnym Wyższym Instytucie Katechetycznym w Krakowie przy Wydziale Teologicznym Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie). — 1. Otwarcie Sympozjum. — 2. Referaty. — 3. Praca w grupach. — 4. Podsumowanie Sympozjum. — II. AKTUALNE POLSKIE PODRĘCZNIKI I MATERIAŁY DO KATECHIZACJI DZIECI I MŁODZIEŻY (Sprawozdanie z Sympozjum Katechetycznego studentów KUL — ATK). — III. DOJRZAŁOŚĆ CHRZEŚCIJAŃSKA (Sprawozdanie z Sympozjum Związku Katechetów Niemiec).*

I. ZADANIA KOŚCIOŁA WOBEC WSPÓŁCZESNEGO PLURALIZMU RELIGIJNEGO

(Sprawozdanie z XXIII Sympozjum w Międzyzakonnym Wyższym Instytucie Katechetycznym przy Wydziale Teologicznym Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie)

W dniach 25 i 26 kwietnia odbyło się kolejne XXIII Sympozjum Katechetyczne w Międzyzakonnym Wyższym Instytucie Katechetycznym w Krakowie na temat: *Zadania Kościoła wobec współczesnego pluralizmu religijnego*.

Sympozjum rozpoczęło się uroczystą Mszą św. koncelebrowaną przez księży prelegentów — ks. prof. dr. hab. J. Charytańskiego SJ, ks. prof. dr. hab. Wł. Kubika SJ — pracowników Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie oraz ks. rektora Wyższego Seminarium Duchownego Ojców Franciszkanów — o. Franciszka Solarza.

W homilii wygłoszonej przez ks. prof. J. Charytańskiego SJ zgodnie z treścią Ewangelii (Mk 16,9—15) zostały wyakcentowane zagadnienia związane z mesjańskim posłannictwem Jezusa i z posłannictwem Kościoła.

Przemawiający podkreślił najpierw, że Pan Jezus ukazywał się po swoim Zmartwychwstaniu różnym osobom, ale dopiero gdy spotkał się z Jedenaściami razem, wówczas wypowiedział słowa: „Idźcie na cały świat i nauczajcie...”. Chciał przez to podkreślić, że nasza wiara i nasze przepowiadanie mają być podporządkowane Kolegium Apostołów.

W dniu Zmartwychwstania Kościół został rozesłany. Rozpoczął się nowy etap historii zbawienia — historii Kościoła. O tej historii Kościoła mówi nam I czytanie liturgii (Dz 4,13—21). Przedstawia ono apostołów Piotra i Jana przed Radą. Spotykają się dwie mentalności. Mentalność przywódców narodu wybranego, którym nie odpowiada nauka głoszona przez apostołów. Ze strony oskarżonych padają wtedy owe ważne słowa: „Rozsądźcie, czy słuszne jest w oczach Bożych bardziej słuchać was niż Boga?”. Słowa te często będą powracały w historii Kościoła, także w historii Kościoła w naszym narodzie.

Słowa Jezusa: „Idźcie i nauczajcie” jakkolwiek wypowiedziane do Jedenaści, skierowane są do całego Kościoła, bo cały Kościół jest słuchający i nauczający.

* Redaktorem biuletynu jest ks. Władysław Kubik SJ, Warszawa—Kraków.

Symposium, które nas zgromadziło, jest też głoszeniem słowa i przygotowaniem się do dalszej posługi słowa. Musimy jednak pamiętać, że nasze słowa, które będziemy kierować do katechizowanych, muszą wypływać ze znaków mesjańskich. Tym najważniejszym znakiem mesjańskim jest miłość. Dlatego tak ważną rzeczą jest, byśmy pochylając się nad naszym dniem, nad naszą pracą, stawiali sobie to jedno pytanie: Czy w nas widoczna była odwieczna miłość Boga? Czy nasze słowa poprzedzone były czynem wypływającym z miłości?

Słowa nabierają mocy, gdy wypływają z czynu. Słowa Jezusa zawsze wypływają z czynu miłości i dlatego prowadzą do nawrócenia i wyznania wiary.

1. Otwarcie Symposium

Po Mszy św. s. dr Margarita Sondej OSU — dyrektorka Międzyzakonnego Wyższego Instytutu Katechetycznego — wyraziła słowa serdecznego podziękowania za odprawienie Mszy św. i wygłoszenie słowa Bożego, które tak wyraźnie ukazało sens podejmowania razem z Chrystusem wszelkich trudów apostołskich, a także trudu związanego z obecnym Symposium. Podkreśliła, że właśnie tą Mszą św. zostało otwarte XXIII Symposium w Międzyzakonnym Wyższym Instytucie Katechetycznym w Krakowie.

Następnie s. Margarita poinformowała, że ks. kard. Franciszek Macharski, który zatwierdził program obecnego Symposium, wyrażał radość z podjęcia tematu zadań Kościoła wobec pluralizmu religijnego. Wyjazd do Rzymu na święcenia księży biskupów uniemożliwił mu przybycie na Symposium. Prosił jednak o zapewnienie o duchowej łączności i przekazanie błogosławieństwa na podjęte prace. Powiedziała następnie, że zaproszony ks. bp. Kazimierz Nycz również nie mógł wziąć udziału w Symposium z racji wyjazdu do Gniezna na obchody uroczystości św. Wojciecha, oraz poinformowała, że ks. mgr Marian Rapacz — wizytator krakowskiego Wydziału Katechetycznego — w jego zastępstwie wygłosi komunikat na temat aktualnych problemów katechezy.

Pod koniec swego wystąpienia s. Margarita Sondej podziękowała s. Scholastyce Knapczyk — długoletniej dyrektorce WIK-u za to, że przez 18 lat podejmowała trud organizowania Symposium.

Bardzo serdecznie powitała czcigodnych księży prelegentów i wszystkich drogich uczestników Symposium oraz przedstawiła program i życzyła wszystkim owocnej pracy.

Na program Symposium złożyły się cztery referaty, komunikat, ćwiczenia przeprowadzane w mniejszych grupach oraz nabożeństwo słowa Bożego, w którym uwzględniono teksty modlitw różnych religii.

Bezpośrednio po powitaniu ks. mgr Marian Rapacz — w formie komunikatu — omówił aktualne problemy katechezy korzystając z rozeznania w archidiecezji krakowskiej. Ks. Marian Rapacz podkreślił, że w wielkich miastach — zwłaszcza w Krakowie — pojawia się problem braku integracji katechezy ze szkołą czy katechetów z gronem pedagogicznym. Katecheci napotykają czasem obojętność lub niechęć ze strony szkoły.

Poza Krakowem w mniejszych miejscowościach katecheci szybko wintegrowali się w życie szkoły. Katecheza w tych ośrodkach jest mile widziana i doceniana. Zdarza się jednak czasami, że relacja katechety do grona nauczycielskiego budzi zastrzeżenia, zwłaszcza gdy kapłan nie wnosi w środowisko szkolne oczekiwanych zachowań.

Siostry zakonne są bardzo mile widziane w szkole. Czasem uczą też innych przedmiotów np. śpiewu. Ich działalność na terenie szkoły jest bardzo ceniona.

Niektórych dyrektorów trochę rozczarował powrót katechezy do szkoły. Spodziewali się większej inicjatywy ze strony katechetów, tymczasem bywają i tacy, którzy tylko „zaliczają” katechezę.

Osobowość katechety pełni ogromną rolę. Od jego postawy i poziomu prac zależy często stosunek nauczycieli i uczniów do katechezy w szkole.

Ciągle podejmuje się wiele starań w celu przygotowania osób świeckich do prowadzenia katechezy, zwłaszcza że stoi przed nie rozwiązanym problemem zwiększenia czasu dla katechezy do dwu godzin tygodniowo.

Na zakończenie ksiądz prelegent podkreślił, że powrót katechezy do szkoły przynosi dużo pozytywnych efektów, a będą one jeszcze większe w miarę wzrostu naszej wiary i zaangażowania w dzieło katechezy.

2. Referaty

a. Ojciec Rektor Wyższego Seminarium Duchownego Ojców Franciszkańców, ks. Franciszek Solarz — *Chrześcijaństwo a inne religie*.

Na początku prelegent zaznaczył, że nie zamierza w sposób całościowy przedstawić nader złożonej problematyki wzajemnych relacji między religiami, ale chce raczej zasygnalizować problemy tak aktualne we współczesnym pluralistycznym świecie.

W pierwszej części swego wystąpienia skupił się na teologicznej problematyce religii niechrześcijańskich. Następnie zauważył, że dawniej wśród teologów katolickich przeważała postawa negatywna w odniesieniu do religii niechrześcijańskich, wspomagana nadto przekonaniem, że tylko religia chrześcijańska oparta jest na rzeczywistym objawieniu Bożym, które nie mogło być dostępne innym religiom.

Współczesna myśl teologiczna postrzega religie niechrześcijańskie jako zjawisko powszechne, towarzyszące człowiekowi i wskazujące mu określone wzorce relacji do transcendencji. Są wyrazem poszukiwania Boga przez ludzi. Religie te są jednocześnie jakimś wyrazem odpowiedzi człowieka na Boże objawienie docierające do niego poprzez stworzenie. Jest to wprawdzie objawienie niepełne, często niewłaściwie odczytane i zinterpretowane, ale jednak rzeczywiste. Religie niechrześcijańskie nie są pozbawione błędów i wypaczeń, dlatego potrzebują oczyszczenia i dopełnienia. Niemniej przynależą do ogólnej historii zbawienia i są objęte zbawczym planem Boga, a światło i łaska Boża w tajemniczy sposób dosięga ich wyznawców.

W drugiej części swego wystąpienia prelegent omówił zagadnienie możliwości zbawienia w religiach niechrześcijańskich. Za ks. Alfonsem Skowronkiem przytoczył chrystologiczną interpretację zasady „poza Kościołem nie ma zbawienia”, którą można wyrazić następująco: „Gdzie Boża łaska, tam jest Boże zbawienie, gdzie Boże zbawienie, tam jest Chrystus, gdzie Chrystus, tam jest Kościół. Stąd trzeba powiedzieć, że granice Kościoła pokrywają się z granicami Chrystusa, czyli Kościół sięga tak daleko jak Chrystus. Skoro w religiach niechrześcijańskich istnieje Boża łaska, jest w nich obecny Chrystus, jest i Kościół.

Pod koniec autor referatu poruszył zagadnienie wyjątkowego charakteru chrześcijaństwa oraz stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich. Wyjątkowy charakter chrześcijaństwa wynika z pełni objawienia Bożego w Chrystusie. Jezus Chrystus najpełniej objawił nam Boga. Nie może więc być doskonalszego objawienia niż w Osobie Syna Bożego. Zbawienia każdy dostępuje wyłącznie przez Chrystusa.

Spotkanie katolików z religiami niechrześcijańskimi winno się dokonywać w atmosferze miłości i dialogu, we wzajemnym poszanowaniu i naszej współodpowiedzialności za tych, którzy są na różnych drogach prowadzących do Boga w Chrystusie i przez Chrystusa. Ma to być spotkanie ludzi pełnych wiary, miłości i nadziei, że nadejdzie dzień, w którym Bóg we wszystkim będzie uwielbiony.

b. Ks. prof. dr. hab. Jan Charytański SJ — *Dialog z innymi religiami a zachowanie identyczności chrześcijańskiej*.

Kolejny prelegent oparł swój referat na dokumencie, który ukazał się w czerwcu 1991 r. w *L'Osservatore Romano* pt. „Dialog a przepowiadanie”.

Ze względu na coraz częstsze kontakty między przedstawicielami różnych wyznań inne religie stały się nam, katolikom, o wiele bliższe niż dawniej. Dostrzegamy też w wyniku tego zbliżenia ożywienie wśród przedstawicieli religii niechrześcijańskich. Nic dziwnego, że pojawia się pytanie o stosunek chrześcijaństwa do religii niechrześcijańskich.

W odpowiedzi dochodzą do głosu dwie skrajne tendencje. Jedni pragną za wszelką cenę nawracać członków innych religii, drudzy uważają, że nie ma potrzeby głoszenia Słowa, skoro wszystkie religie mogą prowadzić do zbawienia. Nie można uznać za słuszną żadnej z tych postaw, lecz należy podejmować dialog i posługę Słowa.

Dialog oznacza wzajemną komunikację ze względu na wspólny cel. Dialog ten powinna cechować postawa szacunku i przyjaźni.

W kontekście pluralizmu religijnego dialog oznacza całokształt stosunków między religiami, relacji pozytywnych i konstruktywnych zmierzających do wzajemnego poznania się i ubogacenia z zachowaniem poczucia wolności.

Na pierwszym miejscu w dialogu tym chodzi więc o znajomość, która prowadzi do szacunku. Prawdziwy dialog zakłada jednak ponadto wzajemne ubogacenie się. Podstawę tego dialogu stanowi coraz bardziej dostrzegalne otwieranie się Kościoła na religie niechrześcijańskie na wzór Jezusa, który był otwarty na wszystkich ludzi — nie tylko na członków narodu wybranego.

Dzięki dialogowi z innymi religiami Kościół otrzymuje szansę oczyszczenia swoich własnych form dialogu i odkrywania na nowo bogactwa przekazu objawienia, jakie posiada.

Jakie formy może przyjmować dialog między religiami?

— Może to być dialog życia polegający na tym, że osoby podejmujące go czynią wysiłki, by otworzyć się na tych, z którymi się żyje na co dzień i wyzbyć się poczucia obcości i wrogości.

— Inny rodzaj stanowi dialog dzieł, polegający na współpracy, której celem jest kształtowanie świata sprawiedliwego.

— Dialog wymiany teologicznej dokonuje się między ekspertami poszczególnych religii, którzy na drodze wymiany zdań osiągają precyzję prowadzącą do lepszego wzajemnego zrozumienia.

— Dialog doświadczenia religijnego ma miejsce wówczas, gdy chrześcijanin dzieli się własnym doświadczeniem religijnym z przedstawicielami innych religii oraz z uwagą słucha opowiadania o ich doświadczeniach. Jest to dialog najtrudniejszy, ale najbardziej owocny. W dialogu tym podejmuje się próbę zbliżenia do Osoby Boga. Poglębia on wiarę chrześcijan i umożliwia głębsze doświadczenie własnej identyczności.

Jakie są warunki prawdziwego dialogu?

Powinna go cechować postawa równowagi, otwartości i przyjaźni, zakładająca zaangażowanie w poszukiwanie prawdy; głębokie przekonanie o wartości wyznawanej religii; oraz szacunek dla innych religii, aby móc odkryć prawdziwą ich religijność.

Obok dialogu jesteśmy powołani do głoszenia Słowa. Analizowany dokument zwraca uwagę na potrzebę głoszenia. Dialog i głoszenie są ściśle z sobą związane, ale nie można ich traktować zamiennie. Głoszenie winno dokonywać się w duchu dialogu. Dlatego chrześcijanie muszą pogłębiać własną wiarę, oczyszczać swoją postawę, rozjaśniać swój język, pogłębiać autentyczność kultu. Każdy dialog zakłada wymianę i pozbycie się agresywności.

Na zakończenie prelegent podał kilka wniosków dla katechetów.

1. Zagadnienie dialogu z innymi religiami jest czymś nowym. Przed katechetami staje więc zadanie poznania innych religii, czyli dokształcanie się.

2. Obok wiedzy ważna jest pamięć w modlitwie o przedstawicielach innych religii, i to nie jako o przedmiocie naszego oddziaływania apostołskiego, ale jako o naszych braciach, którzy już są zbawieni i pielgrzymują ku naszemu wspólnemu Ojcu.

3. Warto też zwrócić uwagę na uczestniczenie w Eucharystii, w której ukazuje się powszechność Kościoła, jego misyjność i głębokie przetworzenie ludzkości przez Chrystusa. I dlatego podczas jej sprawowania nie powinno zabraknąć pamięci o przedstawicielach innych religii.

c. Ks. dr Kazimierz Misiaszek SDB — *Katecheza wobec współczesnego pluralizmu.*

Na początku ks. K. Misiaszek stwierdził, że temat jego wystąpienia domaga się wyjaśnień i doprecyzowania, gdyż stoi na stanowisku, że nie mamy jeszcze do czynienia ze społeczeństwem pluralistycznym w pełnym znaczeniu tego słowa. Społeczeństwo nasze jest na drodze do pluralizmu.

Nowa rzeczywistość społeczna, jaka rodzi się w Polsce, nie jest wolna od trudnych problemów. Musimy się przyznać, że pomimo wielkiego wysiłku wychowawczego Kościoła mamy do czynienia nie tylko z obojętnością religijną, ale także z chaosem ludzkiego myślenia i wartościowania. Dotyczy to szczególnie takich zagadnień, jak wolność, tolerancja, prawda w życiu społecznym, demokracja i pluralizm. Należy być świadomym, że rodzeniu się w Polsce demokracji towarzyszy silna tendencja do wyłączenia dziedziny politycznej, ekonomicznej i gospodarczej z obszaru wartościowań etycznych.

W drugiej części referatu prelegent wskazał na specyficzne zadania katechezy.

Wobec zaistniałej nowej sytuacji katecheza winna zachować integralność, a więc pozostać w służbie Słowa i podejmować trud wychowania religijnego, które zmierza do ukształtowania pełnego człowieka.

Podejmując problematykę społeczną i polityczną katecheza musi się zajmować zagadnieniem stosunku Kościoła do świata, ich wzajemnego przyporządkowania, odniesień i współpracy.

Spełniając funkcję krytyczną, powinna z całym zaangażowaniem i odpowiedzialnością porządkować świat ludzkiej myśli, ukazywać właściwe kryteria oceny i wartościowania. Stąd do obowiązków katechezy należy wyjaśniać prawdziwe znaczenie wolności, prawdy w życiu społecznym, demokracji, pluralizmu, tolerancji itp., nie pozbawiając ludzi nadziei na stworzenie nowego typu społeczeństwa.

Niezwykle ważnym zadaniem katechezy jest doprowadzenie do integracji wiary i życia współczesnego człowieka. Integrować wiarę i życie znaczy wykonywać zadania wychowawcze zmierzające do uformowania spójnej osobowości.

Te i inne zadania powinna podjąć katecheza, aby pomóc młodemu człowiekowi wykorzystać istniejące w świecie sytuacje oraz zdobywać się na odwagę zaangażowania i twórczości.

d. Ks. prof. dr hab. Władysław Kubik SJ — *Trzy pierwsze przykazania dekalogu w homiliach papieskich.*

Prelegent rozpoczął od wypowiedzi Ojca Świętego, zawartej w homilii na temat I przykazania, a mianowicie, że „całe prawo Boże wyryte niegdyś na kamiennych tablicach zostało równocześnie wypisane odwiecznie w sercach ludzkich, tak że ci, którzy nie znają Dekalogu, znają jego istotną treść”. Skoro prawo Boże zostało zapisane w sercu ludzkim, trzeba uczyć je odkrywać. Do tej prawdy należy często powracać także podczas katechezy. Jednocześnie powinno się uświadamiać katechizowanym, że każdy, kto burzy ten fundament, szkodzi samemu sobie i niszczy wszelki ład społeczny.

Chcąc pomóc młodzieży w obecnym pluralistycznym społeczeństwie odkrywać ten Boży fundament, trzeba budzić pamięć o korzeniach wiary, zwłaszcza że wszelkie wrogie Bogu siły chcą doprowadzić do odcięcia nas od korzeni wiary. Nie wolno zapominać o miejscach ważnych dla wiary narodu, miejscach męczeństwa i głoszenia wiary.

Szczególnie ważna jest pamięć-znajomość historii narodu, w której wiara znajdowała swe odzwierciedlenie. Tę historię tworzą ludzie, wielcy chrześcijanie, święci i błogosławieni, którzy stanowią żywy argument na rzecz tej drogi, która wiedzie do Królestwa niebieskiego. Są to ludzie, którzy budowali życie na fundamencie wiary, spełniając wolę Bożą. Za tych ludzi trzeba Bogu dziękować.

Historię tworzą także ważne dla narodu wydarzenia. W naszej historii te wydarzenia wiązały się ze szczególnym nabożeństwem do Maryi, Matki Jezusa i Kościoła. Stąd papież podkreślał, że Ona jest nadzieją całych naszych dziejów, o czym w katechezie należy przypominać. Nasz naród doznawał szczególnego wstawiennictwa Matki Najświętszej i za Jej przyczyną cieszył się licznymi zwycięstwami. I dzisiaj nasz naród wiąże swe nadzieje z Maryją.

Dla wszystkich chrześcijan szczególnie ważne jest zakotwiczenie w Chrystusie. On jest widzialnym obrazem Boga niewidzialnego. Od naszego stosunku do Jezusa Chrystusa zależy nasza relacja do Boga. Nie ma innej skały, w której można by budować gmach wiary w pluralistycznym społeczeństwie. Z Jezusem Chrystusem najpełniej jednoczymy się w Eucharystii i dlatego na katechezie trzeba szczególnie dużo uwagi poświęcać wychowaniu do uczestniczenia w Eucharystii. Gorącym naszym umiłowaniem Eucharystii możemy zachęcić naszych uczniów do głębszego jej ukochania.

3. Praca w grupach

Podczas Sympozjum uczestniczki pracowały także w mniejszych grupach. Pracą poszczególnych grup kierowali: ks. prof. dr hab. Wł. Kubik SJ, s. dr L. Sochacka OSU oraz s. dr M. Sondej OSU.

Przedmiotem pracy grupowej były teksty biblijne na temat: *Bóg objawiający się w cudach Jezusa Chrystusa*.

Uczestniczki otrzymały na kartkach powielone teksty z Pisma świętego: Lk 7,1—10; Lk 17,11—19; Mt 15,21—28; Dz 10; Dz 15,1—35.

Na podstawie tekstów miały znaleźć odpowiedź na podane im pytania:

1) Gdzie ludzie spotykali Jezusa?

2) Jacy ludzie otaczali Jezusa?

Z jakich wywodzili się narodowości?

3) Jak Jezus reagował na prośby ludzi?

4) Jaką reakcję wywoływały słowa i znaki Jezusa?

W podsumowaniu pracy grupowej ks. prof. Władysław Kubik SJ podkreślił, że odkryliśmy Jezusa Chrystusa towarzyszącego człowiekowi na jego drogach życia. Otaczają Go ludzie różnych ugrupowań i narodowości, ludzie różnego stanu i zawodu. Otoczenie Jezusa było i jest prawdziwie pluralistyczne.

Miejszem spotkania człowieka z Jezusem jest ciągle droga, Chrystus jest zawsze gotowy towarzyszyć człowiekowi na jego drodze życia, ale chce, aby człowiek Go zauważył, kierował do Niego swą prośbą o pomoc. Ta prośba jest aktem wolności a jednocześnie wyrazem wiary, na którą tak bardzo Jezus czeka.

Prośbę można kierować do Jezusa także za innych. My chrześcijanie powinniśmy prosić Jezusa za tych, którzy Go jeszcze nie znają lub w pełni nie odkryli.

Droga życia jest niekiedy trudna, ale trzeba nią iść. Na drodze nie można stać. Jeśli zawierzymy miłości Jezusa, On na pewno pomoże dobrze

przejsć naszą drogę życia i dojść do celu. Ale nie wolno zapominać, że na tej drodze są z nami także inni ludzie. Ich wszystkich chce Chrystus doprowadzić do pełnego zjednoczenia z Ojcem. Dlatego i my musimy ich ogarnąć naszą modlitwą i miłością.

4. Podsumowanie Sympozjum

Podsumowanie Sympozjum rozpoczął ks. prof. Władysław Kubik SJ od wspomnienia miejsca, osób i wydarzeń. Wszak żyją jeszcze założyciele Studium WIK-u i Sympozjów, które każdego roku się odbywają. Wymienił najpierw pierwszą dyrektorkę WIK-u s. Teresę Ledóchowską, która doczekała się wyniesienia na ołtarze członków własnej rodziny. Następnie wspomniął drugą dyrektorkę śp. s. Angelę Kurpisz OSU, która zapraszała profesorów ATK na te Sympozja. Z kolei prelegent wyraził też wielką radość z obecności s. Scholastyki Knapczyk OSU, długoletniej dyrektorki WIK-u i organizatorki wielu Sympozjów. Wyraził wreszcie uznanie dla Zakonu św. Urszuli, który przygotował następną dyrektorkę, aby mogło być kontynuowane dzieło prowadzenia Instytutów Katechetycznych i Sympozjów. Szczególne słowa skierował prelegent pod adresem domu Sióstr Urszulanek w Krakowie, który cechuje specyficzna, pozytywna atmosfera życzliwości i otwartości. Za tę atmosferę domu i osoby, które ją tworzą, trzeba Panu Bogu dziękować.

Podsumowując samo Sympozjum powiedział krótko, że ciągle trzeba wzrastać w duchu modlitwy, ponieważ stanowi ona najlepsze wyjście na przeciw pluralizmowi dzisiejszego świata. Obok modlitwy istotne jest otwarcie się z miłością na ludzi innych religii, które jest dużo ważniejsze niż same teoretyczne rozważania na ten temat.

S. dr Margarita Sondej OSU, dyrektorka WIK-u, bardzo serdecznie podziękowała wszystkim czcigodnym księżom prelegentom za wielkie bogactwo wiedzy i doświadczenia, jakim się dzielili w atmosferze życzliwości i przyjaźni.

Uczestniczkom Sympozjum, dziękując za zaangażowanie w prace i tworzenie rodzinnego klimatu, s. Margarita złożyła serdeczne życzenia, by podjęty wysiłek, do którego zachęcały treści przekazywane na Sympozjum, przyniósł obfite owoce na drogach głoszenia Królestwa Bożego i świadectwa o Jezusie Chrystusie wobec katechizowanych.

Na koniec s. Margarita wyraziła wdzięczność s. Przełożonej domu krakowskiego — s. Cecylii Witek OSU, a na jej ręce złożyła podziękowanie dla wszystkich sióstr, dzięki którym to Sympozjum mogło się odbyć.

s. Margarita Sondej OSU, Kraków

II. AKTUALNE POLSKIE PODRĘCZNIKI I MATERIAŁY POMOOCNICZE DO KATECHIZACJI DZIECI I MŁODZIEŻY

(Sprawozdanie z Sympozjum Katechetycznego studentów KUL — ATK)

W ramach współpracy profesorów i studentów specjalizacji katechetycznych na Wydziałach Teologicznych KUL i ATK, zgodnie z prawie dwudziestoletnim zwyczajem, odbyło się 21 kwietnia 1992 r. kolejne Sympozjum katechetyczne.

Studentzi KUL wraz z ks. prof. dr. hab. Mieczysławem Majewskim SDB i ks. dr. hab. Stanisławem Kulpaczyńskim SDB oraz ks. lic. Stanisławem Łabędowiczem byli w roku obecnym (1992) organizatorami Sympozjum. Studentzi ATK wraz z ks. prof. dr. hab. Władysławem Kubikiem SJ, ks. dr. hab. Romanem Murawskim SDB, ks. mgr. lic. Andrzejem Hajdukiem SJ, s. mgr. lic. Haliną Koselak byli gośćmi KUL-u.

Tematem tegorocznych rozważań były *Aktualne polskie podręczniki i materiały pomocnicze do katechizacji dzieci i młodzieży*.

Studenci katechetyki ATK w czterech referatach przedstawili podręczniki dla uczniów i założenia tychże podręczników oraz paralelnych podręczników metodycznych dla katechetów.

Pierwszy referat na temat: *Podręczniki i materiały do katechizacji dzieci najmłodszych* wygłosiła p. Krystyna Szymańska (ATK). Katecheza przedszkolna proponowana w tych podręcznikach bazuje na doświadczeniach dziecka wyniesionych z domu rodzinnego i środowiska rówieśniczego. Dostosowana do możliwości psychicznych, kładzie nacisk na aktywizowanie, działanie dziecka, co umożliwia mu poznanie treści religijnych. Katecheza dzieci przedszkolnych zakłada ścisłą współpracę z rodzicami. Autorom zależy na wszechstronnym kształtowaniu osobowości dziecka, dlatego prezentowane podręczniki uwzględniają następujące treści: biblijne, eklezjalno-liturgiczne, kształtowania samego siebie (sumienie), przygotowanie do diakonii, do życia społecznego, do życia w świecie przyrody i kultury.

Drugi referat na temat: *Bóg z nami cz. I—IV — podręczniki dla uczniów i metodyczne dla katechetów* wygłosiła s. Halina Cyganowska (ATK). Podręczniki te stanowią dorobek głównie zespołu jezuickiego. Mają swoistą strukturę. Oparte w głównej mierze na treściach biblijnych i liturgicznych pomagają dziecku przyjąć je w opowie zewnętrznego na kanwie roku liturgicznego. Podają dziecku te treści sposobem zarówno werbalnym, jak i w rysunkach. Przygotowują dziecko do sakramentu pokuty i Eucharystii. W związku z tym podkreślają rolę chrztu w życiu dziecka, w życiu Kościoła oraz zadania wynikające z udziału w misji Kościoła, a przede wszystkim ideę realizacji Królestwa Bożego. Wszystkie podręczniki dla ucznia korelują z podręcznikami metodycznymi dla katechety.

Trzeci referat na temat: *Katechizm Religii Katolickiej i równoległe podręczniki metodyczne* wygłosił ks. Kazimierz Zdziebko OMI (ATK). Katechizm Religii Katolickiej składa się z czterech części i przeznaczony jest dla uczniów klas V—VIII. Do najważniejszych cech pomocy metodycznych dostosowanych do tychże podręczników można zaliczyć: uwrażliwienie katechety i katechizowanego na cele każdej jednostki katechetycznej, zastosowanie toku nauczania problemowego w poszczególnych jednostkach metodycznych, zalecenie pracy w grupach przy rozwiązywaniu sytuacji problemowych czy też podczas analizowania tekstów biblijnych, wyszczenie wprowadzenie inscenizacji, nabożeństw paraliturgicznych, słuchowisk itp. urozmaiconych metod pracy. Większość polskiej diecezji opiera pracę katechetyczną z dziećmi i młodzieżą klas V—VIII na tych właśnie podręcznikach.

Kolejnym prelegentem ze strony ATK był Jacek Tochmański. W referacie na temat *Podręczników dla młodzieży szkół średnich* przedstawił opracowane pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Jana Charytańskiego SJ podręczniki dla klasy I i II oraz podręczniki metodyczne dla katechety. Ukazują się one pod wspólnym tytułem: *Spotkania z Bogiem*. Część pierwsza zawiera treści chrystologiczne (*Spotkania z Chrystusem*), a część II eklezjologię (*Spotkania z Bogiem w Kościele*).

Z ramienia KUL mgr. Lidia Sadowska omówiła podręczniki do katechizacji opracowane przez s. N. Hekker i bp. Edwarda Materskiego. Przy ich pomocy realizują pracę katechetyczną ci katecheci, którzy wybrali II Schemat Szczegółowego Programu Katechizacji.

Materiały do katechizacji szkół średnich opracowane przez pracowników i absolwentów KUL pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Mieczysława Majewskiego SDB prezentowała mgr. Renata Grochowska (KUL), a Materiały do katechizacji szkół średnich ks. Władysława Koski omówiła Elżbieta Kwiecień (KUL). Końcowy krótki referat na temat teoretycznych podstaw tworzenia podręczników przedstawił ks. mgr. Rafał Szewczyk (KUL).

Dyskusja po zaprezentowanych referatach toczyła się nie tyle na temat samych podręczników, które zebranych są znane. Wiele osób spośród obecnych na Sympozjum korzystało już z nich w toku praktyki katechetycznej. Raczej podkreślano potrzebę tworzenia nowych podręczników opartych na Ramowym Programie Katechizacji z roku 1971. Zgodnie z życzeniem Konferencji Episkopatu Polski program ramowy stanowi podstawę dla opracowywania ciągle nowych szczegółowych schematów programu. Do tej pory istnieją tylko dwa. Podręczniki prezentowane przez studentów ATK są wyrazem I Schematu Programu Szczegółowego. Podręczniki omawiane przez studentów i absolwentów KUL są dostosowane do II Schematu Szczegółowego Programu. Istnieje ciągle otwarta możliwość tworzenia nowych podręczników i nowych ulepszonych szczegółowych schematów programu. Istotną obecnie sprawą jest nie tyle przygotowanie nowego ramowego programu, ile dalsze jego wykorzystanie. Na początku lat 70. z rozmysłem stworzono takie ramy programu, które by umożliwiały nowe inicjatywy i coraz doskonalsze pomoce szczegółowe.

Sympozjum zakończono stałym zwyczajem — wspólną Eucharystią, której przewodniczył ks. prof. dr hab. Władysław Kubik SJ, a homilię wygłosił ks. Zbigniew Cabański (ATK).

ks. Zbigniew Zachara, Gdańsk

III. DOJRZAŁOŚĆ CHRZEŚCIJAŃSKA

(Sprawozdanie z Sympozjum Związku Katechetów Niemiec)

W dniach od 22.09 do 25.09.1991 w Wiesbaden-Naurod odbyło się doroczne Sympozjum religijno-pedagogiczne Związku Katechetów Niemiec (DKV). Wzięli w nim udział liczni katecheci, katechetycy oraz kierownicy Referatów Duszpasterskich diecezji niemieckich, a także przedstawiciele innych krajów: Austrii, Grecji, Luxemburga i Polski. Ogółem obecnych było 100 osób. Samo Sympozjum poświęcone było problemom dojrzałości chrześcijańskiej (*Wenn Christen erwachsen sind*). Pełną jego dokumentację czytelnik może znaleźć na łamach styczniowego (1992) zeszytu *Katechetische Blätter*.

O samym Sympozjum można powiedzieć, że było ono niezwykle interesujące zarówno ze względu na omawianą problematykę, jak też i z racji form organizacyjnych. Poza głoszonymi przez G. Fuchsa, K.H.Schmita oraz F. W. Niehla referatami uczestnicy mogli brać udział w dyskusjach-panelach oraz aktywnie uczestniczyć w wymianie myśli w małych grupach.

Wracając do samych referatów warto zwrócić uwagę na referat G. Fuchsa, który odwołując się do pism wielkich mistyków Kościoła, szczególnie św. Jana od Krzyża, podjął próbę znalezienia odpowiedzi na pytanie: kiedy stajemy się w pełni dojrzałymi dziećmi Bożymi? Omawiając dane zagadnienie zwrócił uwagę na pojawiające się trudności, zwłaszcza na bezsilność w poszukiwaniu właściwego języka, którym potrafilibyśmy poprawnie wyrazić doświadczenia religijne. Fakt ten nie zwalnia jednak z obowiązku podejmowania ciągłych prób zrozumiałego wypowiedziania się w sprawach tak dla człowieka ważnych. Przechodząc z kolei do konkretnych elementów stawania się — w chrześcijańskim rozumieniu — dojrzałym, podkreślił, że jednym z ważniejszych czynników tego procesu jest dążenie do dojrzałości osobistej i rozwijanie poczucia własnej wartości. Bóg bowiem chce wspomagać człowieka w jego rozwoju. Sprawa ta należy do istotnych elementów chrześcijaństwa. W tym kontekście G. Fuchs zwrócił też uwagę na pojawiający się w człowieku lęk przed miłością Boga, przed zaufaniem Bogu i decyzją dochowania Mu wierności. Lęk ten nazwał grzechem. Jest on przejawem niedojrzałości, którą można określić zarzuceniem

przeżywanych na płaszczyźnie wiary związków, jakie łączą człowieka z Bogiem.

W kolejnym referacie (*Vom Teilnehmer zum Subjekt. Mündigkeit und Lebensweltorientierung im Lernen Erwachsener*) K. H. Schmitt przedstawił proces stawania się dojrzałym. Podkreślił, że w uczeniu się dorosłych szczególną rolę pełni ukierunkowanie życia na wartości. Natomiast F. W. Niehl w referacie (*Gottes Suche — Christlicher Glaube und das Handwerk des Lebens*) zajmował się zagadnieniem szans i trudności w podejmowanych z dorosłymi próbach nawiązywania dialogu obejmującego sprawy religijne. Autor omówił niebezpieczeństwa w kontaktach z dorosłymi, których źródłem jest postawa „wszystkowiedzącego” nauczyciela. Postawa taka często w ogóle nie dopuszcza myślącej osoby do samodzielnego wypowiedania się w sprawach wiary. Prelegent podkreślił też, że właśnie mowa jest tym instrumentem, który nie tylko ludziom umożliwia kontakt między sobą, ale także umożliwia ludziom spotkanie z Bogiem. Właśnie w nabywaniu przez dorosłych zdolności i umiejętności wypowiedania się widzi jeden z ważniejszych elementów religijnego kształcenia dorosłych.

Poza wygłoszonymi referatami tematowi dojrzałości chrześcijańskiej poświęcono dwie dyskusje-panele z udziałem osób spoza kręgu pedagogów religijnych. Należy też podkreślić dużą troskę organizatorów Sympozjum o to, by jego uczestnicy nie tylko byli biernymi odbiorcami przekazywanych treści, lecz samodzielnie mogli się wypowiadać na poruszane tematy. Okazji ku temu dostarczyły przewidziane przez dwa popołudnia tzw. *workshops*. Zajmowano się w nich bardziej szczegółowymi problemami związanymi z dojrzałością chrześcijańską, a w związku z tym także zadaniami stojącymi przed szeroko rozumianą katechezą.

Na koniec należy jeszcze wspomnieć o umożliwieniu uczestnikom Sympozjum zetknięcia się z chrześcijanami zaangażowanymi w różne formy działalności chrześcijańskiej na terenie Frankfurtu nad Menem. Celem tych spotkań było przybliżenie możliwości realizowania w codziennym życiu tak szeroko omawianego podczas Sympozjum problemu: być/stawać się chrześcijaninem w warunkach wielkomiejskich.

ks. Zbigniew Marek SJ, Warszawa—Kraków